
DÎVÂNE MEHMET ÇELEBİYİ "DÎVÂNE" EDEN VECD HALLERİ VE KERAMETLERİ

Özkan Tokman
ozkantokman@gmail.com

Abstract

Throughout the centuries, whether in Abrahamic religions or artificial religions of the Far East, and their extensions in the form of orders and communities, states of ecstasy and miracles have always been prominent. The states of ecstasy and miracles are sometimes understood as sincere emotions, conscious of being bestowed by God, and sometimes they are used to gain influence among the people, to present oneself differently from one's true nature, and to gain material benefits.

In the world of Mevlevism, when we speak of states of ecstasy and miracles, the first name that comes to mind is Divane Mehmet Çelebi, the Sheikh of Afyonkarahisar Mevlevi Lodge, who had a radical way of life and understanding. Çelebi, who rendered great services to Mevlevism, experienced states of ecstasy through the ritual of "Sema," which is one of the most important practices of Mevlevism. His miracles were also a result of his passion and love for Mevlana and Mevlevism. Çelebi, who is still revered and respected by the people of Afyonkarahisar, is spoken of by his admirers even today, through oral tradition and written sources, regarding his states of ecstasy and miracles.

Key words: Mawlawi, Dîvâne Mehmet Çelebi, Ecstasy, Miracles

Özet

Yüzyıllar boyunca İbrahimî dinlerde olsun, uzakdoğu yapay dinlerinde olsun ve bunların uzantısı olarak tarikatlar, cemaatler olsun vecd ve keramet halleri her zaman ön planda olmuştur. Vecd ve Keramet halleri, bazen samimi duygular içinde Allah'ın bahsettiği bir durum olduğunun bilincinde olup, bazen de kendi nefesine yenilip genellikle halk arasında bir söz sahibi olmak, kendini olduğundan farklı göstermek, maddi açıdan rant sağlamak için kullanılmıştır.

Mevlevîlik dünyasında Keramet ve vecd halleri denilince radikal bir yaşam ve anlayışı olan Afyonkarahisar Mevlevihanesi Şeyhi Divâne Mehmet Çelebi gelir. Mevlevîliğe büyük hizmetler sunan Çelebi, vecd hallerini genel mana'da Mevlevîliğin en önemli ritüellerinden "Sema" ile gerçekleştirmiş, Kerameti ise'de yine Mevlânâ'ya ve Mevlevîliğe tutkusundan ve aşkından olmuştur. Afyonkarahisar halkı tarafından da hâlâ hürmet ve saygıyla anılan Çelebi, sevenleri tarafından günümüzde dahi tevatür ve yazılı kaynaklar üzerinde vecd ve keramet halleri dile getirilir.

Anahtar Kavramlar: Mevlevi, Dîvâne Mehmet Çelebi, Vecd, Keramet

Giriş

Mevlevîlik, Anadolu topraklarına İslam ekollerinin farklı neşeleri ile Mevlana'nın kalbinde haşır olunarak şahsına münhasır bir şekilde 13. Yüzyılda temelleri atılmıştır. Selçuklu Devleti'nin son demlerine yaklaşması, siyasi çatışmalar, isyanlar ve Moğolların Selçuklular üzerindeki etkisi özellikle psikolojik olarak yıpranmış olan halk Mevlana'nın Konya'ya ayak basması, kanaat önderi olarak halk ile bütün olması, halkın manevi yönden nefes almasını sağlamış, sosyolojik olarak ta başka bir boyuta geçildiğini görüyoruz. Ayrıca Mevlana sadece halk üzerinde değil kendi ailesi üzerinde de titremiş, çocukları ve torunlarına kendi meşrepleri doğrultusunda eğitmiştir, Mevlana'nın Konya'ya göç haritasına bakıldığında Semerkand, Bağdat, Necef, Şam, Halep, Erzincan, Malatya, Sivas, Kayseri, Larende ve en son durak Konya'dır. Bu tüm şehirlere bakıldığında Mevlana, Orta Asya'da Yesevîlik, Kübrevîlik (Necmüddin-i Kübra), Mağrib (Ekberîlik), Melametîlik, Kalenderîlik, gibi tarikat ekollerinin tesirinde bulunmasıyla ve ülkelerin sosyolojik yapısını, insan karakterlerini iyi tahlil etmesi kesin ve katidir. Farklı kültürlerle kendini harmanlayarak bir Mevlana ortaya çıkmıştır.

"İşte bu Mevlana'da gördüğümüz, kupkuru ve şekilci ibadet anlayışına karşı çıkan tavrı, bu ibadetleri kökten reddediş değil, bu sufi mektebin çerçevesinde, ruhsuz ibadete karşı çıkış olarak anlamak gerekir." ¹ Bu geniş yelpazenin oluşu Ailesindeki çocuklarına ve torunlarına sirayet etmiştir. Sultan Veled zühd anlayışına sebat ederken torunu Ulu Arif Çelebi cezbeli bir meşrep ile hayatına sirayet etmiştir. Mevlana'nın oğlu Sultan Veled ve torunu Ulu Arif Çelebi ile neşe bakımından ikiye ayrılmıştır ve Ulu Arif Çelebi'nin meşrebi "Divane Mehmet Çelebi'nin meşrebine pek benzer, hatta ondan da aşırı ve taşkındır. Sözü, özüne uygun olan ve meşrebi, lakabından anlaşılın Mehmet Çelebi, bu taşkınlığını şiirlerinde de gösterir." ² XVI. Yüzyılın en ilginç Mevlevi postnişini olan Divane Mehmet Çelebi hem Mevlevilik dünyasında hem de Afyonkarahisar halkında vecd halleri, kerametleri ile gönüllerde taht kurmuştur. Bu makalede Divane Mehmet Çelebinin Mevlevi cenahında adı sık geçip ancak fazla anılmayan yönlerini göreceğiz. Coşkunluk hallerini şiirlerine yansıtmasıyla babası tarafından "Semâî" mahlasının neden verildiğini, Sema meşk etmeye düşkünlüğünü, Mevlana'ya bağlılığını farklı bir şekilde dile getirmesi, sıra dışı bir post sahibi olduğunu göreceğiz.

Birinci kısımda Mehmet Çelebinin alametifarıkası olan vecd anlatılacaktır. İkinci kısımda vecdin en büyük kaynağı Mevleviliğin en önemli cüzü olan Semâ'nın vecd halleri. Üçüncü kısımda, Mehmet Çelebinin coşkululu (vecd) halleri. Dördüncü kısımda ise, Keramet nedir? Beşinci kısımda ise Mehmet Çelebinin kerametleri üzerinde durulacaktır.

I.VECD

Sözlükte "yitiğini bulmak, istediğine kavuşmak, güç yetirmek; aşk ve iştihak sarhoşluğu içinde kendinden geçmek, yüksek heyecan duymak" anlamlarındaki **vecd** kelimesi tasavvuf terimi olarak "kasit ve zorlama olmadan Allah'ın bir ihsanı şeklinde sâlike gelen ve onu kendinden geçiren mânevî çarpıntı" (müsâdefe) demektir.³

Tanım üzerinde kendinden geçmek olarak betimlense de kendini başka bir alemde bulma, o manevi bilinçte bulunma halidir. Bilinçsizlik olarak değerlendirmesi yanlıştır. "Kendinden geçmeye çalış da hemencecik kendini bul; doğrusunu Allah, daha iyi bilir."⁴ Kendinden geçmek, gerçek olanda var olma isteği, beşeri hayatın yavanlığı, yokluk alemine özlem gerektirir ki bu hali yaşamanın ilk temel sebebi Aşktır ve bu aşkın karşılığını zahir alemde bulamaz. O yüzden zahir alemin durağanlığı, halk tarafından meczup olarak görülür, normal insanın yapmayacağı hallere bürünür, çünkü bu hallerin karşılığı zahir alemde değildir. "Aşk denizi bir çömlek gibi kaynatır. Aşk denizi kum gibi ezer, eritir. Aşk gökyüzünü çatlatır, yüzlerce yarık açar. Aşk sebepsiz yeryüzünü titretir."⁵

Tasavvuf dünyası, Vecd, masiva'dan kurtulup gerçeğe keşif, hayat aleminden sıyrılarak köklere vuslat, kalabalık yanlızlıktan, coşkululu tenha'da muhabbet olarak tanımlaması, arzusunun gerçekleşmesi için çabalamayı gösterir.

Vecd halindeki sözler, beşeri alemde sırrı ifşa olarak gözüktür, söylenen kelimeler avama, şeriat'a aykırı gelebileceğinden evliya'yı kiram tarafından olumlu karşılanmaz. Örneğin Hallacı Mansur'un "Ben şimdi Tanrı'nın dini için kâfir oldum / Kâfirlik bana farz, lakin müminlere haram"⁶ sözü, "o, Mekke'de kaldığı bu bir yıllık süre içinde sabahdan akşama kadar Kâbe'nin sahnına oturdu, ne güneşe ne de yağmura aldırış etti. Bir yıl boyunca sadece abdest almak ve tavaf etmek için oturduğu yerden ayrıldı. Oruç tuttu ve gece gündüz namaz kaldı. Her yatsı vakti yanına bir çörekle bir testi su kondu. O, çöreğin dörtte biriyle birkaç yudum su alıp kalanını geri çevirdi."⁷ gibi halleri Mansur'un anlaşılmasız vecd hallerinden bir tanesidir. Bestami'nin Sübhanım sübhanım, ben kendimi tenzih ederim gibi sözleri de Tasavvuf ehli olanların dışında bizlerin anlaması beklenebilir.

Vecd hallerinin yer ve zaman gözetmeksizin her an olabileceğini, "Kuyumculuk işi ile uğraşan Salâhaddin-i Zerkûb'un dükkânına bir gün Mevlânâ gelir. Mevlânâ dükkânın içinden gelen çekiç seslerindeki nağmenin ahengiyle aşk ve şevke gelerek semâ yapmaya başlaması."⁸ da bir örnektir.

Vecd, kazanılmış bir öğreti olmayıp, kalbe gelen bir hal olması dolayısıyla riyakarlık barındırmaz. Vecd hali irade olmamasından dolayı kınanmaz. İrade halinde olması durumunda ise; Vecd olgunluğuna ermemiş kimsenin vecdi talep etmesine ve bu talebinin gereğini külfet ve zorlama ile yerine getirmesine tevâcüd denir. "Tevâcüd halindeki kimse, içinde yer aldığı cemaattaki gerçek vecd ehline hal veya makam sahibi olmadığını, vecd halinin kendisine gelmediğini, tevâcüdde bulunduğunu itiraf ederse dürüst davrandığından dolayı bu tevâcüdü geçerli kabul edilebilir. Bununla birlikte tevâcüdün terki evlâdır"⁹ Tevâcüd halinde olmak için uğraşanlar ise, "Her ne kadar iradeleriyle hakikate erseler de organları üzerine hâkimiyet kuramadıklarından tevâcüd haline geçer, bu hali taşımada zaaf gösterdiklerinden sarsılıp titremeye başlarlar. Bunların tevâcüdü rahatlamak ve teselli bulmak içindir"¹⁰

1- Mevlana, TC. Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları- s.28

2- Abdülbaki Gölpinarlı, Mevlânâ'dan sonra Mevlevilik, İnkilap, s.116

3-Kuşeyrî, s. 190.

4-Mesnevi, IV-3215

5-Mesnevi, C.5, B.3735

6-Annemarie Schimmel, Hallac, Kurtarın Beni Tanrı'dan, s.60

7-Dr. Ahmet Çelik, Dicle'den yükselen Feryat, s.32

8-Ferîdun bin Ahmed-i Sipehsâlâr, age., s. 157

9- el-Fütühâtü'l-Mekkiyye, II, 535-536

10-Lüma', s. 295-296; İhyâ ü 'ulûmî'd-dîn, II, 408

Gönlünü tamamıyla Allah'a adayan hal sahibi, namaz ve zikir içerisinde bu hali ve lezzeti yaşamak için bir sebeptir. Ayrıca huşu, tertil, sure formunu bozmadan teganni, bu vecd halini tetikleyen durumlardır. Allahın ikramı olarak görülen vecd, ani tetiklemelerle imanı kuvvetlendirmesi için önemli bir etkidir. Namazda bu tecelliyata mazhar olunması "Allah'ın sevdiğine gösterdiği ve daha çok namaz ânında hissedilen vecd hâli, Hakk'ın kuluna bir anda gerçekleşen tecellisiyle oluşan bir ürperme, titreme ve tüylerin diken diken oluvermesi durumudur."¹¹

İslami tarikatlarda vecd'e davet olan zikirler farklı formlarda yapılmıştır. Örneğin, "Nakşibendî ayini hatm-i hâcegân, hiç ayağa kalkmadan yapılan kuudî ayinin en tipik örneğidir. Burhanda Rifâî şeyhleri zikrullah esnasında seçtikleri bazı dervişlerin vücutlarına kılıç, şiş, tuğ gibi aletleri saplar ve "gül" denilen akkor hâlindeki kızgın demiri yalar ve çıplak bedene değdirir. Halvetîliğin Şabanîlik kolunda yapılan darb-ı esma bir tür kuudî ayindir. Burada kelime-i tevhit zikri kalbe döndürüldükten sonra ism-i hayya geçilir. Dervişler bu zikre; zikir halkasında veya saf hâlinde otururken dizleri üstüne yükselerek, öne doğru eğilip kollarını sanki kürek çeker gibi kaldırarak ve sonra oturarak devam ederler."¹²

2. SEMA'DA VECD

Sözlükte "işitmek, duymak, dinlemek; işitilen söz, güzel ses, iyi söhret" anlamlarındaki **semâ** kelimesi genellikle "şarkı, nağme, mûsiki, raks" mânalarını çağrıştıracak biçimde kullanılmaktadır. İlk sûfî müelliflerin eserlerinde semâ "sûfînin kendisine gelen vâridi işitmesi ve işittiğini kalbe aktarması" anlamına gelmektedir. Hücivî şeriatî ve dini vâcip kılan şeyin sem'i (işitme, vahiy, nakil) olduğunu, şer'î hükümlerin kabulünün işitmeye dayandığını, dinî mükellefiyetler sahasında kulağın gözden, işitmenin görmekten üstün olduğunu, şeriat, tarikat ve marifetin elde edilmesinde işitme eyleminin zorunlu şart sayıldığını belirterek semâ fiilinin diğer bütün tasavvufî fiil ve hallerden önce geldiğini söyler"¹³

"Sema, çoşkunun harekete dönüşüdür. Mevlana: (Sufiler, vuslat özlemine gönüllerinde vecd haline getirirler de gecici dünyayı bir kenara iterek ölümsüzlük yurduna kanat açarlar) der. (Sema ederken ne ney'den haberimiz olur, ne teften...) diyor Mevlana: (Sema'da ilahi sevgiliye kavuşmanın hayali vardır. Sema, aşıkların gıdası, ruhun safasıdır.) diyerek çevresindekilerin sema etmelerini öğütler."¹⁴

Sema, teganni, gınâ, elhan, musiki gibi anlamlar içerse de İlk dönem Sufilerinden bu yana Sema terimi kullanılmıştır. Sema meşk eden kişi, Ses üzerine aldığı frekans ile vecd haline bürünerek vuslata ermek için çabalamasını, Allah'a ulaşmak için çareler aramasını, Kûn sesiyle var olup İsrâfilin Sûr sesiyle alemi bekaya doğmasını temsil eder.

Peygamber efendimiz dönemin itibaren Sema Mevleviliğe tekamül etmeden önce belirli bir ritüele, belli bir forma dahil değildi. Sema denilince akla sadece Musiki ile meşk edilmesi gelse de, kökeni herhangi bir sestem ve mana'dan keşf edilerek vecd ve cezbe haline girilmesi durumudur. "Hz. Peygamberin "Beni Hud Suresi ihtiyarlattı" demesi, bu sureyi okurken geçirdiği vecd hallerinin ifadesidir. Çünkü ihtiyarlamak duyulan endişe ve hüznün tesiriyle olur ki, bu da bir nevi vecd demektir. Rivayet olunur ki Resûlullah namaz kılarken, mübarek göğsünden bıçkı sesi gibi sesin çıktığı duyulurdu. (Ebu Davud, Nesaî, Tirmizî)¹⁵

Peygamber Efendimizdeki bu vecd hali, Ashab'tan, evliyalara, sufilere kadar sünnet olarak süre gelmiştir. Ashâb-ı kiram, Allah ve Resulü'nün adı geçtiğinde heyecanlanır, kalpleri yerlerinden fırlayacakmış gibi atardır. Bu yüzden elleriyle kalplerini bastırmak lüzumunu bile hissederdiler. Bugün bizim Resulullah'ın adı geçtiğinde âdet olarak yaptığımız hareketi, onlar zaruretten yaparlardı"¹⁶

Mevlana Hazretleri vecd halinin ilk semeresini "Hakk, ruhlara "Ben sizin Rabbiniz değil miyim?" diye nida buyurdu. Sonradan tecessüm edecek bütün ruhlar "Bela (evet)" diye cevap verdiler. İşte bu hitabın manevi hazzının hiçbir zaman yok olmadığını baki kaldığını söyleyen Mevlana, cisimlenen ruh sahiplerinin dünyaya indirildikten sonra, ne zaman güzel bir ses işitseler, o ezeldeki Yaratan ile buluşmada geçen konuşmanın lezzetini hatırladıklarını bildirir. Hakikatte müzikten zevk almanın sırrı da ezeldeki ilk vuslatta aranmalıdır.¹⁷ diye anlatmıştır. Her insanda farklı zuhur eden vecd hali, onların anlamlandırdığı daha doğrusu o sesi sırladığı görülür. Cüneydi Bağdadî hazretlerinin "Semâ meclisinde hazır bulunduğum zaman, şayet burada hayâ edilen muhterem bir zât varsa, kendime hâkim olurum ve vecdimi zabt ederim. Kimsenin bulunmadığı yerlerde ise vecdimi salıveririm ve tevâcüde gelirim"¹⁸ demesi gibi.

Mevlevilerde ise, "Semadan bahsedilirken, vecdden söz edilmemesi imkansızdır. Çünkü vecd semain semeresidir. Vecdin semeresi de ya ölçülü ve ahenkli harekettir ki mevzun harekete raks ve tasfik adı verilir veya ölçülü olmayan harekettir ki buna da ıstırap, sallanmak adı verilir. Bunun dolaydır ki tasavvuf kitaplarında ekseriya sema ile vecd birlikte anlatılmıştır. Gazali bu meseleyi "kitabü adabı-s- sema vel vecd başlığı altında incelemiştir. Ölçülü hareketli seslerden ayrı düşünmeye esasen pek imkan da yoktur. Onun için; vecd, semain meyvesi olan bir haldir. Sema dinlemenin neticesi olarak Hak Teala tarafından "gelen" (varid) manadır. Sema yapan bu manayı kendinde bulur (vecd), Bu buluşa veca adı verilir. Vecd iki türlü sonuç doğurur: Bilgi (marifet, İrfan , keşf, ilham , feyz) ve hal".¹⁹

11-Lütfi Filiz, Noktanın Sonsuzluğu IV, haz. Saim Öztan, Seyhun Besin, Aziz Şenol Filiz, İstanbul 2000, s. 423

12-Büyük İstanbul Tarihi dergisi, İSTANBUL'DA TARİKAT AYIN VE ZİKİRLERİ, Ömer Tuğrul İnancer

13-Keşfü'l-mahcûb, s. 543-545

14-Mehmet Önder, Mevlânâ ve Mevlevilik, s.222

15-Süleyman Uludağ, İslam açısından Müzik ve Sema, s.174-175

16-H. Kâmil Yılmaz, "Tasavvuf İlgili Soru ve Cevaplar", el-Lüma', İstanbul 1996, s. 520.

17-Mevlana, Konularına Göre Açıklamalı Mesnevi Tercümesi, IV, 436 (580 nolu dipnot).

18-Kuşeyrî, er-Risâle, s. 62.

19-Süleyman Uludağ, İslam açısından Müzik ve Sema, s.172

Bu halin en iyi örneği ise, "Birgün kuyumcular çarşısından geçerken Selâhaddin-1 Zerkûb'un dükkanından gelen çekiç seslerini duymuş, vecde gelerek semâ'a başlamış. Selâhaddin'i semâ'a çekmişti. Selâhaddin yorulup semâ'dan çekilmiş, Mevlana: Bu kuyumcu dükkanında bir define görüldü; ne de görünüş, ne de anlam ne de güzellik, ne de güzellik diyerek uzun süre semâ'a devam etti. Birgün birisinin "Dilgü...Dilgü..." diye tilki sattığını duyunca vecde gelip semâ'a başlıyor ve şu beyiti okuyor. "Gönül nerde, gönül nerde; aşık nerde, gönül nerde? Altın nerde, altın nerde; müflis nerde, altın nerde? Ve gazelle okuyarak, medreseye kadar, semâ ederek gidiyor."²⁰ Mevlana hazretlerinin görüldüğü üzere mana üzerinden vecde gelmesi ilk sufi geleneğini bozmamıştır. Ölümünden sonra Mevlevilik kurumsallaşmasından sonra Sema'nın ana kaynağı musiki olması kaydıyla belli usüle oturtulmuştur. "Musikisiz sema olmuyor, Onun için sema ile birlikte düşünülmüş ve ellinin üzerinde sema ayini bestelenmiştir. Mûsikî, semâ'nın rengi, tadı, tuzu ve ahengi mesâbesinde olup, semâ, mûsikî temelleri üzerine bina edilmiş, göz kamaştırıcı mana burçları halinde yükseldikçe yükselmiştir."²¹

Bir çok kişi tarafından farklı yorumlanan "Sema," Hz. Mevlana tarafından çok güzel ifade edilmiştir.

"Semâ'nın ne olduğunu biliyor musun?

Semâ, Allah'ın; "Ben sizin rabbiniz değil miyim?" sorusuna ruhların; "Evet; rabbimizsin!" 79 deyişlerinin sesini duymak, kendinden geçmek, rabbine kavuşmaktır!

"Semâ'nın ne olduğunu biliyor musun?

Dostun hallerini görmek; lâhût âleminin, görünmez âlemin perdelerinden Hakk'ın sırlarını duymaktır.

"Semâ'nın ne olduğunu biliyor musun?

Kendindeki varlıktan geçmek, mutlak yoklukta zevâlsiz, devamlı varlık tadını tatmaktır!

"Semâ'nın ne olduğunu biliyor musun?

Dostun aşk çarpıntıları önünde, başını top gibi yapıp başsız ayaksız dosta doğru koşmaktır.

"Semâ'nın ne olduğunu biliyor musun?

Nefs-i emmâreyle harp etmek, yarı kesilmiş kuş gibi toprak ve kan içinde çırpınıp durmaktır.

"Semâ'nın ne olduğunu biliyor musun?

Hz. Yâ'kûb'un derdini ve devâsını bilmek, Yûsuf'a kavuşma kokusunu, Yûsuf'un gömleğinden koklamaktır.

"Semâ'nın ne olduğunu biliyor musun?

Hz. Mûsâ'nın asâsı gibi, her an Firavun'un sihirlere yutmak, yok etmektir!

"Semâ'nın ne olduğunu biliyor musun?

"Benim Allah ile öyle bir vaktim vardır ki, o vakitte ne Allah'a yakın bir melek, ne de bir peygamber aramızda giremez!" hadîs-i şerifinde buyurulduğu gibi semâ', bir sırdır. İşte meleğin bile sığmadığı o yere, vâsitasız varmaktır!

"Semâ'nın ne olduğunu biliyor musun?

Semâ', Tebrizli Şems gibi gönül gözlerini açmak, kutsal nurlar görmektir!"²²

3. DÎVÂNE MEHMET ÇELEBİNİN VECD HALLERİ

Mehmet Çelebinin "Dîvâne" lakabı görüldüğü üzere radikal bir şahsiyet, halk tarafından hal ve hareketleri normal koşullarda garip karşıladığı rivayet üzere olsa da Seçerisinde Dîvâne Mehmet Çelebi yazılması, Mevlevî Mukabelesi ile yazdığı mesnevîsinin 51. Beyitinde,

Ol cemâlin nûrna pervaneyem

Gice gündüz yaranam DÎVÂNEyem" sözüyle vuku bulmuştur.

(Hz. Mevlana'nın izhâr ettiği güzelliklerin nuruna pervâne, gece gündüz yanan bir Dîvâne'yim) demesi; diğer mesnevîsinin başında "Dîvâne Efendi" başlığının bulunması, Mesnevî vakfiyesindeki imzasında "Dîvâne Muhammed Çelebi yazması sebebiyle lakabı "Dîvâne"dir ve meşrebiyle uygunluk göstermektedir."²³

Mehmet Çelebi'nin lakabı ile münhasır oluşu vecd halinde sıklıkla bulunmasıyla çevresinde ün salması vecd halinin süreki konuşulmasına ve anılmasına sebep olmuştur. Şahidi, "Dîvânê Mehmet Çelebi'nin şöhrətini, onun coşkunluk hallerini duymuş, Mehmet Çelebi'yi ziyaret ederek hizmetine girmiştir. Şahidi'nin anlatığına göre Mehmet Çelebi, rind meşrep, coşkun ve çezbeli bir mevlevîdir. Çok güzel sema ettiği için babası ona (Semai) mahlasını vermiş,²⁴ Mevlânâ'yı ziyarete gidince türbeye girip büyük bir coşkunlukla sandukaya, ata biner gibi binmiş, sandukanın başındaki külahta sarılı sarığın taylasını, yani bele kadar uzanan ve sarılmayıp bırakılan ucunu dizgin gibi eline almış, herkese hayrete düşürmüştür."²⁵

Mehmet Çelebi'nin vecd ve cezbe halinin doruk noktalarını yaşayan melamilik ve kalenderlik ekollerine sempati ile bakmıştır. Hatta sadece düşünce olarak değil kılık kıyafet olarakta "zaman zaman Mevlevî külâhı, on ikili parçalı örtü ile Named-i Kalenderî adı verilen yakası yırtık tennure giymiştir."²⁶ Mehmet Çelebi, daha gençliğinde, dağlarda, ovalarda dolaşmada, yalnız göğsü açık bir tennüreye bir Kalenderî abası giymedidir. Bazen on iki dilimli ve Şems'e mensup sayılan tac, saçları karışık. Bazen de Kalenderiler gibi çâr-darp olur, yani saçlarını, kaşlarını ve bıyıklarını usturayla traş ettirdi!"²⁷

20-Mevlevî usûl ve âdâbı, H.Hüseyin Top, s.87

21-Mevlevî usûl ve âdâbı, H.Hüseyin Top, s.148

22-Can Şefik, Dîvân-ı Kebir, Seçmeler, II, 377. Şefik Can'a göre; "Dîvân-ı Kebir'de bulunmayan bu sema gazeli, Mevlana'ya ait olduğu belirtilen bir yazma mecmuadan alınmıştır."

23-Mustafa Çıpan, Pîr-i Dîvâne Mehmet Çelebi, s.41

24-Mehmet Önder, Mevlânâ ve Mevlevilik, s.209

25-Abdülbaki Gölpınarlı, Mevlânâ'dan sonra Mevlevilik, İnkilap, s.112

26-Yusuf İlgar, Karahisâr-ı Sâhib Sultan Dîvânî Mevlevihanesi ve Mevlevî Meshurları s.132

27-Abdülbaki Gölpınarlı, Mevlânâ'dan sonra Mevlevilik, İnkilap, s.112

Sema meşk etmeyi başka bir boyuta taşıyan" Mehmet Çelebi Sema Ayinlerinde insan gücünün ötesinde üç gün durmadan ve dinlenmeden sema ederek herkesi hayrete düşürmüştür." ²⁸

Sosyal yaşamında sürekli cezbe halinde dolaşması "karpuzun içini oyup kabuğunu başına giymesi" ²⁹ bir örnektir. Hatta herhangi bir ritüele ve üsüle uymadan başı açık halde sema ettiği rivayet edilir. ³⁰

Hasılı gerçekten cezbeli ve taşkın bir olmakla beraber taşkın hareketleri, ruhi haletlerinin ifadesinden ibaret ve samimi olan, Kalendirilik şiarını Kabul ettiği halde Mevleviliğinden fedakarlıkta bulunmayan ve son zamana kadar bir çok Mevlevilerce Mevlana'nın Divane Mehmet Çelebi, halk psikolojisine pek hoş gelen bu halleriyle, Mevlevilik aleyhine bir cereyen ihdas etmekten ziyade bu tarikatın yayılmasına hizmet etmiştir. ³¹

Dönemin en kuvvetli şairlerinden olan Mehmet Çelebi, Allah aşkıyla vecd'e ulaşarak hayatının tüm zerresine sirayet etmiştir. Bu durumu ithafen ;

Kârımız yok sana teslîmi rızadan gayrı

Derd-i aşkunla Semâ-î gibi me 'lûfuz biz³² demiştir.

4. KERAMET

Sözlükte, cömertlik, yüce davranış, evliya tarafından icra edilen mucize, ermiş kimselerin gösterdiklerine, yarattıklarına inanılan, aklın sınırlarını aşan, şaşkınlık verici, doğüstü olay olarak geçer. Halk arasında da bu sözlük anlamı ile bilindiğinden mistik olaylar silsilesi dahilinde değerlendirmesi doğaldır. Ermiş kişilerde keramet, Peygamberlerde ise mucize vakif olunmasıdır. Mücize gibi keramet de hârikulâde halleri ifade eden bir terim olarak Kur'an'da ve hadislerde geçmez. İlk zamanlarda genellikle "âyet" terimiyle ifade edilen ³³ bu tür olaylar için (VIII.) yüzyıldan itibaren keramet kelimesi kullanılmaya başlanmıştır.

Şia ve Mutezile gibi ekollerin karşı çıktığı keramet, Ehl-i sünnet ekollerinde "Kuran-ı Kerim'de Sebe melikesinin tahıtnı bir anda Hz. Süleyman'ın yanına getirmesi,"³⁴ "Ashâb-ı Kef'ın köpeğiyle birlikte bir mağarada uzun süre uyuyup kalmaları,"³⁵ "Hz. Mûsâ'nın annesine bebeğinin geri verilmesi." ³⁶ keramet olarak tanımlanmışlardır.

Sünni tasavvuf tarikatlarında evliya-ı kirâm'ın menkıbelerinde sıkça keramet olayları işlenir. Evliyalardan ne kadar Allah yolunda basiret sahibi ve özel insanlar olduğunu anlatmak için yazılsa da, mana'da okuyanların veya dinleyenlerin iman tazelemesi, feyz alması için yazılmış veya söylenmiştir. Eş'arî kelâmcıları da Ehl-i sünnet'in inancı olarak bu kanaati tekrarlamıştır.

Keramet, İnsanın kazanmış olduğu bir durum değil, sadece Allah'ın inayetiyle bahşedilmiş bir durumdur. Tabi ki layık olan üzerinden Allah dinini kulunu vesile kılar. Hatta Peygamberler, görevlerine kendilerini çok ulvi bir kul olarak gördüğü için değil, nasip ettiği ve uygun gördüğü için yorumlarlar. İhtiyaçtan doğan bu hal sadece Evliya'dan hasıl olamayacağı, bir müminden hatta Allah isterse mümin olmasını gözetmeksizin kudretinin bir delili olarak bahşedebilir. "Büyük sūfler kerametın fazla önemli bir hal olmadığını çeşitli misallerle anlatmaya çalışmışlardır. Bir gecede meşrikten mağribe giden, su üzerinde yürüyen, havada uçan bir zattan bahsedenele Bâyezid-i Bistâmî, "Lânetli şeytan da bir gecede meşrikten mağribe gider, balık da suda yüzer, leş yiyen kargalar da havada uçar" diyerek kerametlerin abartılmamasını istemiş, asıl kerametın müminin Allah'ın emir ve yasakları karşısındaki itaat hali olduğunu söylemiştir" ³⁷

Keramet hakkında Şâh-ı Nakşibend Hazretleri buyurur: "Kerâmet gösterip havada uçmak mârifet değildir. Görmüyor musunuz, insandan daha aşağı yaratıklar da havada uçup dururlar. İnsan, ilâhî sanatın en büyük, en mükemmel eseridir. Ahsen-i takvim üzere yaratılan insanoğlu, elbette ki kurttan-kuştan üstündür. Bu sebeple bir adamın uçması büyük bir hâdis ve güç bir iş sayılmamalıdır. Böyle kerâmetler, Allâh'ın has kulları nazarında müteber değildir."

Keramet konusunda Ulemanın, çok dikkatli olunması gerektiğini suistimal edilebileceğini, Allah'a hizmet gibi gözüküp kendine hizmet etmesi için çabalayan nefsinin kurbanı olan kişilerin rant malzemesi yapan, kandıran insanlar olabileceğini savunmuşlardır.

İslam alimleri peygamberlik iddiasında bulunan sahtekârın elinde davasında doğru sözlü olduğunu gösterebilecek her hangi bir harikanın zuhur etmeyeceği hususunda ittifak etmişlerdir.³⁸ Çünkü diğer harikalardan zuhur durumunda peygamberlik müessesesinin şüphe altında kalması söz konusu değildir. Örneğin insanlar, olağanüstü şeyler yapsa bile ilahlık iddiasında bulunan bir kimsenin yalancı olduğunu normal olarak bilirler. Şu halde peygamberlerin özel durumu ayrı tutulursa, harikulade fiillerden hareketle bir kimsenin dini konumunu belirlemek isabetli görülmemektedir. Burada yapılması gereken, kişinin dini konumunun belirlenmesinde bütün hal; hareket ve davranışlarının yanı sıra inanç ve söyleminin birlikte değerlendirilmesidir. Bu itibarla veli olmanın ölçüsü harikulade fiillerin zuhuruna bağlanmamalıdır³⁹. "Ey insanlar, hiç şüphesiz Allah'ın va'di haktır; öyleyse dünya hayatı sizi aldatmasın ve aldatıcı(lar) da, sizi Allah ile (Allah'ın adını kullanarak) aldatmasın." ⁴⁰

28-Nazım Bursalıoğlu, Afyonkarahisar Mutasavvıfları ve Din Bilginleri, s.14

29-Mehmet Sarı, Yusuf Ilgar, Mevlevi Divan Şairi Semaî Mehmet Çelebi, s.57

30-H. Hüseyin Top, Mevlevi usul ve adabı, s.90

31-Abdülbaki Gölpınarlı, Mevlânâ'dan sonra Mevlevilik, İnkılap, s.120

32-Mehmet Sarı, Yusuf Ilgar, Mevlevi Divan Şairi Semaî Mehmet Çelebi, s.119

33-Eşari el ibâne, s.63

34-Neml Suresi, / 38

35-Kehf Suresi, / 16-26

36-Kasas Suresi, / 7-13

37-İslamsiklopedisi.org.tr / Keramet

38-Halil İbrahim Bulut, Hârikulade olması açısından keramet ve mucize ile ilişkisi, Sakarya Üniversitesi İlahiyat Fakültesi dergisi 3/2001

39-İbn Teymiyye, el-Mucize ve kerametül evliya, s.l2-3; a.mif., en-Nübüvât, s.24.

40-Fetr Suresi / 5

Keramet için de evliyalarn kendilerine hasıl olan durumun, "Kur'an ve Sünnete uygun hareket etmesi gerekir. Yoksa elinde olağanüstü bir hal zuhur eden herkes, Cenab-ı Hakkın katında mutlaka makbul bir insan olduğu anlamına gelmez. Zirâ riyazet yolu ile bir kısım Hind müşrikleri, bazı harikulade hallere mazhar olurlar. ⁴¹ Bu hususta Bâyezid-i Bistamî şöyle demiştir: "Bir insan suyun üzerine seccâde serse, gökyüzünde bağdaş kurup otursa, şeriatın emir ve nehiy çizgisindeki halini görmedikçe aldanmayın."⁴² "Kerâmetin asıl gayesi imanı takviye, nefsin hevasına meyli kesme, zühd ve takvayı temin olduğunu kaydetmektedir." ⁴³ Keramet Kuran ve sünnet üzerine yaşamak ve hayatına uygulamaktır.

Anlattığım üzere keramet iki çeşit Maddî ve Manevî olarak yorumlanır. "Manevî kerametler, Allah Tealâ'nın zat, sıfat ve fiillerine dair bilgi ve marifetlere sahip olma, kâmil iman, salih amel, can-ı gönülden muhabbet ve Hakk'a tam bağlılık gibi hâllerdir. Cenab -ı Hak, bu nev'i kerametleri sadece sevdiği, seçkin kullarına ihsan eder. Düşmanlarını ve doğru yolda olmayanları bu çeşit lütfu ihsanlara ortak etmez. Maddî kerametler, Madde âleminde gayb olan şeylerden haber vermek, suyun üzerinde yürümek, havada uçmak, uzaktan bazı cisimleri hareket ettirmek, günlerce aç durabilmek, gayet uzun mesafeleri kısa zamanda kat etmek gibi hâllerdir. Bu çeşit hâller ise, doğru yolda olana da bozuk yolda olana da verilir." ⁴⁴ Çünkü istidrac sahibi olan kâfirlerde de böyle harikalar görülmüştür. Veli kulların korkulu rüyası istidrac, kerametın havasına kapılıp nefesine yenik düşme halidir. Benlik duygusuna kapılarak istikamet dışına çıkmadır. İstidrac lügatta, bir halden bir hale yavaş yavaş yaklaştırmak, adım adım ilerlemek, basamak basamak yükseltme veya derece derece aşağıya indirmek, dürmek, katlamak toplamak, aldatmak, kurduğu tuzağa yaklaştırıp düşürmek anlamına gelir." ⁴⁵ Veli kullar, kerametın son nefesine kadar gaflete mahruz kalmamasını diler, Aynı zamanda, Velilik makamının ulvî bir hal olduğu kadar kendilerini manevî olarak sapıtmaya sebep olacağına inanırlar. Çünkü bu makamın sorumluluğu çok ağırdır. Ayeti Kerime'de "Size ne oluyor da (hicret etmeyen) münafıklar hakkında (onlar mümin mi kâfir mi diye tartışan) iki gruba bölünüyorsunuz? Oysa Allah onları kazandıklarından dolayı baş aşağı etmiştir. (Yoksa siz) Allah'ın saptırdığını hidayet etmek mi istiyorsunuz? Kimi de Allah saptırmışsa, sen onun için (bir kurtuluş) yolu bulamazsın." ⁴⁶ diye anlatır. Veliler, zahir alemin bitişine kadar şeytan ile savaşın devam edeceğini unutmaya da, Nefsin hidayet istikametinden sapacağını da bilir. "Bir kısmına hidayet verdi, bir kısmına da sapıklık hak oldu. (Çünkü) onlar, Allah'ı bırakıp şeytanları dost edindiler ve doğru yolda olduklarını sanıyorlar," ⁴⁷ ayetiyle sabit olarak her daim kulluk bilincinin açık olması istenir.

5. DİVÂNÊ MEHMET ÇELEBİ'NİN KERAMETLERİ

Divânê Mehmet Çelebi'nin doğumdan itibaren mistik durumlar meydana gelmiştir. Bunlardan, "Bir gün Bâlî Çelebi, Dede İni'nden ibadetle meşgulken yanına gelen dervişlerden birinin, büyük ve ortanca oğullarıyla kızının vebâ salgınından vefat ettiğini, techiz ve tekfin için emirlerini beklediklerini söylediklerinde, "İnnâ lillahi ve innâ ileyhi râci'ün" diyerek gerekenin yapılması talimatını vermiş ve ibadetine devam etmiştir. Ancak bir gün sonra başka bir derviş ağlayarak yanına gelip "Hayır o ölmemiştir, o rahat uykudadır." diyerek yerinden kalkmış, dudakları Hakk'ı zikrederek ve kalibi Allah'a teslimiyetle tam bir huzur içinde ellerini kaldırarak niyaz etmiş :

Aldın dil-i gümrâhumı koydun beni bi-dil

Bâri onu âgah-ı seher- gâha başışla

(Allah'ım yolunu kaybetmiş gönlümü aldın ve beni gönülsüz koydun, hiç olmazsa onu, seher vakti uyanıklığının hüremetine başışla.) demiş, ellerini yaşlı gözlerine sürdükten sonra sessizce sevgili oğlunun başucuna gelmiş ve örtüyü yavaşça kaldırarak: "Mehmedim uyuyor musun? Uyan! Diye seslenmiş; Mehmed de babasının tatlı sesini duyarak gözlerini açmış ve:

Aşk ile yâr ol ki var olasın

Hızr-veş zinde pâyîdâr olasın

(Sen aşk ile yoldaş ol ki var olasın, Hızır gibi ebedi canlılığa ulaşasın.) hitabıyla uykudan uyanır gibi yattığı yerden kalkmıştır, Bâlî Çelebi de sevinçle oğlunu elinden tutarak halvet- hâneye götürmüş ve kırk gün âşinâ yahut bigâne kimseyle görüşmeden halvet olmuşlardır." ⁴⁸

Mevlânâ hazretlerinin yedinci kuşak torunu olan Divânê Mehmet Çelebi'nin Mevlânâ'ya düşkünlüğü şüphesiz ki tartışılmaz. Hatta düşkünlüğün ötesinde üveysi bir bağ olduğunu, bunu zahir alemde şahitleri olduğunu biliyoruz. Örneğin; "Dedesi Mevlânâ Hazretlerini ziyaret etmek için Konya'ya gider. Meram'da misafir olarak kalırlar, yorgunluktan geçtikten sonra arkadaşlarıyla beraber dergaha giderler. Çelebi dergahın kapısından girer girmez, fazla istiğrak'a dalmış olduğundan, kendinden geçmiş bir halde koşarak Hazreti Mevlânâ'nın Merkadi üzerine kapanır ve kucaklar. Saatlerce öyle kalır. Dergahta vazifeli olanlar, Sultan Divânî'ye Hz. Mevlânâ'nın markadını terketmesini ihtar ederlerse de, onların sözlerini işitmiştir bile...Zira O Yunus'un dediği : Ben bende değilim misali kendinden geçmiş olup, istiğrak alemine dalmıştı. Bazı kişiler kendilerini meczub sandılar.Dergah postnişine giderek şöyle dediler;

41-Süleyman Uludağ, İslam Tasavvufu, Yeni Ufuklar Neşriyat, İstanbul, 1992, s. 549.

42-Abdulvahap YILDIZ, Harran Ü. İlahiyat Fakültesi Dergisi, yıl:14, sayı:21, Ocak-Haziran 2009

43-Sühreverdi, Şihabuddin Ebu Hafs, Avârifü'l-Maârif, Beyrut, 1983

44-Hüseyn Kürşat TÜRKAN, HATAY'IN MERKEZ İL VE İLÇELERİNDEN DERLENEN HZ. ALİ KERAMETLERİ, Karadeniz Dergisi, sayı 9

45-Süleyman Uludağ, Tasavvuf Terimleri Sözlüğü, s., 275

46-Nisa Suresi / 88

47-Araf Suresi / 30

48-Mustafa Çıpan, Pîr-i Divane Mehmet Çelebi, s.36-37

İçeriye bir Divanê geldi, Hz. Mevlânâ'nın markedine kapandı, bir türlü bırakmak istemiyor!
Mevlevî Şeyhi, istiğrak nedir ve Hz. Mevlânâ ile Sultan Divânî arasındaki yakınlığı bilmeden bu kimselere gülerək:
Dede ile torun arasına kimse giremez, bırakın istediği gibi hareket etsin diye cevap verir." 49

Divânê Mehmet Çelebi bu durum karşısında Şâhidî'nin nakline göre,

"Görmüyor musunuz Mevlânâ'yı?

Bir de bakmışlar ki sandukanın üstündeki, bizzat Mevlânâ.

Türbeden çıkmış, doğru hamama gitmiş ve külhanına girmiş, ne yanmış ne kendisine bir şey olmuş.

Ben de o kırk kişiden yedisini gördüm. Onlardan birçok rivayetler duydum. Onu görmek dileğine düştüm, gönülden âşık oldum ona. Sık sık rüyama giriyordu, apaçık gördüğüm de vardı. Bu sıralarda Paşa Çelebi'nin oğlu Emir Adil'e hoca olmuşum, fakat anamı görmek için memleketime, Muğla'ya gitmek icab ediyordu, gittim. Muğla'da bir gece Mehmet Çelebi, kalk Şâhidî, beni bulmak istiyorsan, bize aşkısan harâbâtî ol dedi, sesini açıkca duydum." 50

Timurlenk Anadolu'yu işgal ettiği zaman Konya'da Hazret-i Mevlânâ'nın kabrini ziyaret ettikten sonra, dergâhta bulunan Divan-ı Kebir-i alıp Semerkant'a götürmüştür. Bu olaydan 110 yıl sonra Semerkant'ı ele geçiren Şah İsmail Divan-ı Kebir-i gasbederek Tebriz'e getirir.

Sultan Divanî bir gece rüyasında dedesi Hazret-i Mevlânâ'yı görmüş ve Sultan Divanî'ye hitaben; oğlum Mehmet, benim kitabım zalim eline geçti. Git al da gel... diye emreder. Sultan Divanî'de almış olduğu bu manevî emir üzerine arkadaşları (Çeltenan) ile birlikte Divan-ı Kebir-i almak için Tebriz'e gider. Şah İsmail de Divan-ı Kebir-i vermek niyetinde değildir. Hatta Sultan Divanî'ye zehirli şerbet içtirilir. Divanî şerbetin içerisinde zehir bulunduğunu bildiği halde "Bismillah" diyerek içer. Şah İsmail ve çevresindekiler Sultan Divanî'nin zehirlenmediğini görünce hayrette kalırlar. Bu durumu gören Şah İsmail'de Sultan Divanî'ye Divan-ı Kebir-i teslim etmek durumunda kalır." 51 Yine bu yolculuklarında birinde Mehmet Çelebi, susuz kalan dervişlere, elindeki asâ-topuzun çok büyük bir yılan haline gelmesi ile ağzından akan leziz suyu bütün dervişâna içirerek susuzluklarını gidermiştir. 52

Anlattıklarıyla anlaşılıyor ki, Divânê Mehmet Çelebi'ye sıkı sıkıya bağlı olanı Şahidî, Mehmet Çelebi, külhandan elinde taze nergis ve gülleri çıkmış. Çiçekler ise o sırada ki Konya valisi olan Şehzade Şehinşah'a götürülmüştür. 53

Seyyah olan Çelebi beşeri âleme tezahüründen daha önce Muhyiddin Arabî, Çelebi'nin Şam seyahati ile ilgili olarak şiirinde şöyle söyler. "Şam'a birbirini gönülden seven Mevlevî topluluğu gelecektir / Gerçekten onların meclisleri bir sükûnettir. Onları sâfâ halinde (berraklıkta) insanların hayırlısı olarak görürsün." 54 "Ayrıca Sefîne'de nakil olduğuna göre Mehmet Çelebi, Şam dönüşünde yolda, Mısır üzerine sefere çıkmış olan Yavuz Sultan Selim Han ile görüşmüş, ona nasihatlerde bulunmuş, Muhyiddin Arabî'nin mezarının ortaya çıkarılmasını, tamir ve tadilat yapılması gerekliliğini bildirmiştir." 55

Divânê Mehmet Çelebi'nin sonradan çeşitli kerametler atfedilen bir kılıcı vardır ve bu yüzden ona Abu-l Seyf de denmiştir, ve bu kılıç hakkında tevatür olarak duyduğum rahmetli Ahmet Kullukçu'dan "Çelebi'nin kılıcının üstünden hamile kadınların atladığı, atladıklarında rahat bir doğum yapacaklarına inanılmış"

Sadece Divânê Mehmet Çelebi'nin döneminde değil yakın tarihte "Meşhur kütüphaneci Rıza Dede Karahisar Mevlevî dergâhına türbedar tayin edilir. Vazifeye başladığının ilk gecesini, türbede dervişlere alt kısımda yatarken, dışarıdan meçhul bir ses "Huzurun mumları söndü" diyerek Rıza Dede'ye seslenir. Rıza Dede koşar, bakar ki gerçekten mumlar sönmüş, Hemen yakar ve tekrar odasına dönerek yatar. Bir müddet sonra yine aynı ses "kalk huzurda kandile kelebek düştü" der. Rıza Dede huzura varınca, kandile kelebek düştüğünü görür. Kandili temizler, yakar ve tekrar yatağına döner. Sabaha kadar huzurda bunun gibi hadiseler ve meçhul sesler Rıza Dede'ye bunları bildirerek huzur'a davet eder. Rıza Dede Sultan Divânî'nin merkadi yanına varınca, meçhul sesin kendisine verdiği haberin her seferinde doğru olduğunu görür.

Rıza Dede sabah olunca ilk işi o zaman ki dergâh şeyhinin huzuruna çıkmak olur. Ve şöyle der:

Sultan Divanî'nin sağlığında bedenlen, vefatında ise ruhen ve manen çok hiddetli ve asabi olduğunu duyardım. Fakat bu kadarını bilmezdim. Ben tahammül edemeyeceğim diyerek türbedarlıktan istifa etmesi meşhurdur." 56

Dedeoğulları sülalesinden Mevlevî dedesi Hacı Ali dede'nin torunu Rahmetli Müftü Fehmi Bayraşa'nın oğlu, Fahrettin Bayraşa, Namaz sonrası Sultan Divanî ile görüşmek istedik bir yanıt alamadım. Küstüm ve uzaklaştım. Bir ay sonra Cuma namazı sonrasında bütün sandukaların semaya doğru mor ışıkla gittiğini gördüm. O zaman anladım ki görüşmek istiyorsan biz semadayız oraya gel mesajı olduğunu. 57

Ve en son olarak yeni kaybettiğimiz Arif Çelebi'ye intisab eden hayatı Mevlânâ hazretleri ve Divânê Mehmet Çelebi'nin yolundan giden, tüm ömrünü Mevlevîliğe vakf eden, son muhibbanlardan, bizatihi kendisinden uzun yıllar yanında bulunduğum feyz aldığım, büyüğümüz İsmail Özalp nam-ı diğer "Şah İsmail" in kendi ağzından, Hakan Yılmaz hocamız öncülüğünde yapmış olduğumuz;

49- Yusuf Ilgar – Afyonkarahisar'da Mevlevilik – s.31

50- Abdülbaki Gölpınarlı – Mevlianadan sonra Mevlevilik – s. 108/109

51-Nazım Bursalıoğlu, Afyonkarahisar Mutasavvıfları ve Din bilginleri, s.14-15

52-Sultan Divânî, Afyonkarahisar'da Mevlevilik, s.45

53-Mehmet Sarı, Yusuf Ilgar, Mevlevî Divan Şairi Semaî Mehmet Çelebi, s.65

54-Fikri Yazıcıoğlu, Hz. Mevlana'nın torunlarından Sultan Divanî, s.57-58

55-Sultan Divânî, Afyonkarahisar'da Mevlevilik, s.47

56 -Yusuf Ilgar, Afyonkarahisar'da Mevlevilik, s.31 32

57-http://fahrettin-bayrasa.blogspot.com/2012/11/sultan-divane-mehmet-semai-celebi.html

"Derviş Alem'de bir Adem / Adem'de bir Alem" belgeselinde; "Türbe'ye vardım, şeyhim Sultan Divanî Mehmet Semaî hazretleri orada beni karşıladı. Rüya alemin'de göründü, ne büyük zatmış dedim. Yüzü nurlu dedim. Kendi kılıcı vardı. İki ağızlı her zaman yanında taşıdığı kılıcı o. Bu kılıcı aldım gittim, bana ait oldu"⁵⁸ dedi. Divânê Mehmet Çelebi'nin kerametinden nasiplendiğini söylemişti.

Divânê Mehmet Çelebi'nin kerametleri "Karahisar Mevlevihanesi yangınında, "Sefinede anlatıldığına göre, dergâhın Neyzen başı Gülüm Dede'nin gördüğü rüya'da Ona: ("Ayakucumda olan hazineyi aç. Türbenin tamiri için gereken masrafları o paradan sarf et. Hiçbir kimseden yardım kabul etme")⁵⁹ diye tembihte bulundu, ve Sultan Divânî'nin ayakucundan çıkan para ile ve Güneş hanımın mütevellîği zamanında XVI. Yüzyılın son çeyreğinde tamir edildiği nakil olunmaktadır"⁶⁰

58-Hakan Yılmaz, Alem'de bir adem / Adem'de bir Alem belgeseli,2023

59-<http://www.evliyalarimiz.com/sultan-divani-hazretleri>

60-Yusuf İlgar,Karahisâr-ı Sâhib Sultan Divânî Mevlevihanesi ve Mevlevî Meşhurları s.18